

JAARGANG 31 NR 1. 2026

BEPERKT

IN NEDERLAND

1000AA of 9999ZZ

maakt het uit waar je woont?

columns

GUSTAAF BOS

GUSTAAF BOS

BORIS VAN DER HAM

AALTJE VAN ZWEDEN

[illegible]

Markant

vakblad voor de gehandicaptensector, wordt uitgegeven onder auspiciën van de Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN) in samenwerking met BSL Media & Learning, een handelsnaam van Springer Media B.V., onderdeel van Springer Nature.

Redactie

hoofdredacteur JONATHAN Maas • eindredacteur RONELLA Bleijenburg
art direction en vormgeving RODDY McMahon roddy.nl

Aan dit nummer werkten mee

auteurs KRISTA Kroon, MAX Paumen, NOORTJE Smit,
VIVEKA van de Vliet • fotografen ALEID Denier van der Gon,
MICHAEL Graste, GERRITJAN Huinink, ANGELIEK de Jonge, HANS Tak
illustratoren SPINVIS, SYLVIA Weve • columnisten GUSTAAF Bos,
BORIS van der Ham, THEO van Uum, AALTJE van Zweden

Redactieadres

Postbus 413, 3500 AK Utrecht, tel. 06 5335 8421
e-mail: communicatie@vgn.nl

Redactiecommissie

voorzitter MARJOLEYN Vreugdenhil • leden SASKIA Baas,
MARJOLEIN Herps, MARIJN Krijger, ESTHER Liefers, ANTWAN van Ooijen,
SOFIE Sergeant

Uitgeverij / Verantwoordelijke marktdeelnemer in de EU

BSL Media & Learning, Postbus 246, 3990 GA Houten
tel. 030 – 638 3838

Uitgever

LUCIENNE Bongers

A B O N N E M E N T E N

Abonnementen Markant verschijnt vier keer per jaar. Lidinstellingen van de VGN ontvangen Markant als onderdeel van hun lidmaatschap. Abonnementsprijs: € 109,00. Studenten ontvangen 35% korting. Het abonnement kan elk gewenst moment ingaan en wordt automatisch verlengd tenzij twee maanden voor de vervaldatum is opgezegd via het daarvoor bestemde formulier op www.bsl.nl/klantenservice. Als vakblad hanteren wij de opzegregels uit het verbintenissenrecht. We gaan ervan uit dat u het abonnement uit hoofde van uw beroep hebt afgesloten. Abonnementenadministratie: Bent u lid van de Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN), Postbus 413, 3500 AK Utrecht? Graag uw mutaties doorgeven aan de vereniging: info@vgn.nl. Voor overige abonnementen: Klantenservice BSL Media & Learning, Postbus 246, 3990 GA Houten. Telefoon: 030-6383736. Bij wijziging van de tenaamstelling en/of adres verzoeken wij u de adresdrager met de gewijzigde gegevens op te sturen naar de afdeling klantenservice of wijzigingen door te geven via het formulier op www.bsl.nl/klantenservice.

V O O R W A A R D E N

Op leveringen en diensten zijn de bij de Kamer van Koophandel gedeponeerde algemene voorwaarden van Springer Media B.V. van toepassing, tevens raadpleegbaar op www.bsl.nl. Het overnemen en vermenigvuldigen van de inhoud van dit tijdschrift, evenals het gebruik van deze uitgave voor tekst- en data-mining toepassingen of het gebruik in of ten behoeve van (training van) programma's die kunstmatige intelligentie (AI) toepassen, is slechts geoorloofd met bronvermelding en met schriftelijke toestemming van de uitgever. Bij het verlenen van toestemming tot publicatie in deze uitgave zijn de Standaardpublicatievoorwaarden van Springer Media B.V. van toepassing, tenzij schriftelijk anders is overeengekomen. De Standaardpublicatievoorwaarden voor tijdschriften kunnen bij de uitgever van deze uitgave worden opgevraagd.

www.bsl.nl • © 2026,
Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN)
ISSN 1384-6612

3 HOOFDREDACTIONEEL

4 BEELDRUBRIEK
Dagbesteding

6 INTERVIEW
Vergezichten Karen van Oudenhoven
(SCP) en Daan de Kort (VVD)

11 DE STEEN VAN THEO

12 ACHTERGROND
Drammen voor toegankelijkheid

14 REPORTAGE
Ontdekken zonder regels

17 COLUMN
Gustaaf Bos

18 ACHTERGROND
Begeleid je neus stoten

22 KORT

23 COLUMN
Aaltje van Zweden

24 GEPROMOVEERD
Roel Kooijmans

26 COLUMN
Boris van der Ham

27 HERSENSPINSEL
Spinvis

28 VRIJPLAATS

Er is niks veranderd, en alles is anders

– schreef de Vlaamse auteur Griet op de Beeck in een van haar boeken.

Voor je ligt een gerestylde **Markant**. Alles is anders. Een nieuwe vormgeving, een nieuwe jas. En nieuwe columnisten, met hun eigen blik op de complexe werkelijkheid. Gustaaf Bos reflecteert op ons zorgstelsel, die is opgetuigd met goede bedoelingen maar die met creatief denken beter toekomstbestendig moet worden. Aaltje van Zweden maakt ons als moeder van Benjamin bewust hoe beleid op papier uitmond in de ingewikkelde praktijk. VGN-directeur Theo van Uum gooit ieder komend nummer een spreekwoordelijke steen in de vijver, om een gesprek open te breken. En muzikant Spinvis heeft in elke **Markant** een eigen bijdrage. Soms in woorden, soms in beeld. In deze editie verwondert hij zich in een illustratie over wat in onze maatschappij überhaupt een 'beperking' is.

De nieuwe **Markant** wil inspireren en aanzetten tot discussiëren, verwarren en verbinden.

Er is een nieuwe beeldrubriek waarin we het begrip 'dagbesteding' inclusief gaan maken. Iedereen besteedt zijn dag, van zorgbestuurder tot bewoner van een zorglocatie. Onze fotograaf Gerritjan Huinink zoekt mensen uit alle gelederen van de sector op die op een bijzondere manier hun dag doorbrengen; deze editie Mirjam, die op de zuivelboerderij van de Floating Farm in Rotterdam met veel plezier kaas maakt, maar het zelf niet lust.

Verder zoomen we dit nummer in op de gemeenteraadsverkiezingen, met zogeheten 'postcodezorg' als punt van aandacht. Iedereen zou in Nederland, ongeacht waar je woont, recht hebben op eenzelfde kwaliteit zorg, en iedereen zou volledig mee moeten kunnen doen met de samenleving.

Helaas. Terwijl de wereld om ons heen met rasse schreden verandert, blijven de belangen voor mensen met een beperking vaak nog achter. Er verandert voor hen (te) weinig. Er wordt weer bezuinigd, er zijn nog steeds wachtlijsten en het personeelstekort blijft gigantisch.

Maar we willen vooruit; fijner en werkelijk met elkaar samenleven, en dat iedereen de kans krijgt om te worden wie die wil worden. Met kwaliteiten en beperkingen. Soms met een beetje meer hulp en oog van een ander. En met de nieuwe **Markant** als platform voor de spannende zoektocht hoe daar te komen.

Zodat dingen veranderen.

JONATHAN Maas
Hoofdredacteur Markant

jmaas@vgn.nl

foto ALEID Denier van der Gon

Jonathan is de nieuwe hoofdredacteur van Markant. Hiervoor werkte hij als cultuurjournalist bij de VPRO. Ook schreef hij een boek over zijn broer, 'Een broer als Manuel, Hoe wij omgaan met mensen die niet voor zichzelf kunnen zorgen'.

foto's **GERRITJAN** Huinink

Mirjam Guisquere

LOCATIE Floating Farm Rotterdam

Hoe krijgen kwetsbare mensen de nodige hulp, terwijl er minder geld en personeel voor zorg is? Hoe kunnen mensen met een beperking meer en volwaardig meedoen in de samenleving, als die helaas veel onnodige hobbels opwerpt? Twee deskundigen geven hun visie: **Karen van Oudenhoven**, directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau, en **Daan de Kort**, tweede kamerlid voor de VVD.

tekst **JONATHAN** Maas foto Daan de Kort: **MICHAEL** Graste foto Karen van Oudenhoven: **SCP**

VER
GE
ICH
TEN

pittig stuk, maar maakt wel veel duidelijk

Het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) luidde afgelopen najaar de noodklok: mensen met meervoudigeproblemen en ondersteuningsbehoeften krijgen vaak geen of onvoldoende passende hulp. Het SCP-onderzoeksrapport formuleerde een flink aantal knelpunten, waaronder de gevolgen van de decentralisatie van 2015. Lokale overheden zijn vanaf toen zorgtaken gaan overnemen van het rijk. Gemeenten zouden dichterbij de doelgroep zitten dan Den Haag en daardoor betere ondersteuning kunnen bieden. De praktijk blijkt weerbarstig.

Wat gaat er mis?

'De overheid doet vaak een appèl op zelfredzaamheid, ook bij het aanvragen van hulp en zorg. Deze verwachting is niet altijd realistisch. Er is veel bureaucratie en formulieren zijn onnodig ingewikkeld. Vaak wordt één probleem aangepakt en moeten mensen met meervoudige problemen bij meerdere loketten zorg en ondersteuning aanvragen. Mensen worden van het kastje naar de muur gestuurd zonder dat hun zorgvraag wordt opgelost. Ons voorstel: vlieg zaken integraal aan, direct na een intake, met een team van specialisten met verschillende disciplines. Je wilt het totaalpakket aan problemen kunnen overzien en daar een integrale oplossing voor bieden.

'Ik denk ook dat de overheid af moet van de gedachte dat mensen zich wel melden bij een loket. Dat doen veel mensen niet. Je moet dus op een andere manier dichtbij mensen zien te komen; actief bij kwetsbare mensen langsgaan. Het succes daarvan hangt af van de benadering. Die moet empathisch zijn. Op het moment dat er iemand aan de deur staat die oprecht bezorgd is en wil horen waar je op vastloopt in je leven, zal de deur misschien een stukje verder opengaan.

'Alles begint bij de unieke vraag van een individu. De overheid moet een nieuwsgierige, hulpvaardige houding hebben. En mensen aanspreken met benaderbare en begrijpelijke taal, niet met formulieren die niet over mensen maar over regelingen gaan. Dit vraagt ruimte voor professionals: wanneer iemand met een beperking een traplift nodig heeft, wil je niet dat er een regel bestaat die voorkomt dat die persoon de traplift krijgt.'

Hoe organiseer je dit maatwerk?

'Als we het zorgsysteem willen verbeteren en het anders willen inrichten, dan is het belangrijk dat we de mensen voor wie het systeem bedoeld is daarover mee laten denken. Dat vergt wel een cultuurshift. Professionals denken vaak - vanuit de beste bedoelingen - dat ze het beste weten wat goed is voor de cliënt. Ze hebben immers expertise op hun vakgebied. Maar de persoon zelf heeft expertise over zijn eigen levenssituatie. En een groep mensen met vergelijkbare handicaps ziet en weet dingen die experts over het hoofd zien, omdat ze niet de hele dag bij iemand zijn. Ik heb daar vorig jaar een essay over geschreven: *De burger aan de ontwerptafel van beleid*. Ik ben ervan overtuigd dat iedereen aan de ontwerptafel kan zitten, alleen op deze manier kun je betere systemen bouwen en beleid maken dat aansluit bij de leefwereld van mensen.'

Is een deel van het probleem niet dat systemen an sich nooit menselijk zijn; een mens is geen systeem. Moeten zorgmedewerkers en overheden binnen de systemen niet creatiever en ongehoorzamer zijn, om het menselijk te maken?

'Ja, het zou goed zijn wanneer je professionals binnen de systemen discretionaire bevoegdheden geeft. Ze moeten meer mogen dan strikt de regels toepassen. Voor een deel is die bevoegdheid er, maar wordt die nog te weinig gebruikt. Je wilt dat professionals uitgaan van wat de bedoeling is en toetsen of het systeem de bedoeling dient of dat het systeem mank gaat of de boventoon voert. Soms zal een wenselijke actie burgerlijk ongehoorzaam zijn ten aanzien van de strikte regel, maar niet ten opzichte van de bedoeling die de overheid voor ogen heeft. Er moeten feedback-loops komen waarin het systeem wordt bevraagd: professionals die met elkaar het werk reflecteren, en een leidinggevende die dit initieert - hoe druk het ook is. Je kunt tijd vrij spelen door administratieve druk te verminderen. Bij elkaar zitten om te reflecteren en werken aan verbetering is ook een motivator, want steeds iets proberen zonder een goed resultaat geeft stress en frustratie.'

Hoe komt het dat Nederland zo slecht scoort wat betreft de naleving van het VN-verdrag voor mensen met een beperking?

'Het naleven van het VN-verdrag is een landelijke taak, Den Haag kan decentrale overheden erop aanspreken zodat het voor mensen met een beperking niet uitmaakt of je in Heerenveen of Vlissingen woont. Dit moet wel gebeuren met een adequate financieringsbasis. Ook belangrijk: er moet meer gelijkwaardigheid komen in het sociaal contact tussen burgers en overheden. Uit onderzoek blijkt dat overheden burgerinitiatieven te vaak zien als de uitvoerders van hun eigen beleidsprogramma's. Maar dat zijn ze bij uitstek niet. Wanneer een burgerinitiatief voor subsidie bij de overheid aanklopt, zijn verantwoordingseisen vaak hetzelfde als voor een groot bedrijf en krijg je te maken met een enorme bureaucratie afgestemd op de verantwoordingscyclus van de overheid. Terwijl het initiatieven zijn van mensen met passie die afgerekend willen worden op hun waardevolle bijdrage aan de mensen om wie het gaat.

'Wat ook belangrijk is, is dat we onze sociale en fysieke infrastructuur veel inclusiever maken. We zouden hier bijvoorbeeld

'Laten we niemand in een hokje drukken omdat mensen moeten voldoen aan de standaard in onze samenleving'

KAREN VAN OUDENHOVEN

anders woningen moeten bouwen: woningen die je flexibel kunt omschakelen voor ouderen en mensen met een beperking. Je kunt de leefomgeving zo inrichten dat je burgerinitiatieven stimuleert en dat mensen elkaar in de buurt ontmoeten. Je kunt denken aan de hofjes-cultuur die Nederland van oudsher kent, en dan met gespikkeld wonen. Ik weet van een woningbouwvereniging die bewust mensen met Down Syndroom in sociale huurwoningen heeft geplaatst in een straat waar bewoners het leuk vonden om hulp te bieden bij hun kwetsbaarheden - hoe mooi is dat!

'Dit alles hangt voor mij samen met de vraag: wat voor samenleving sta je voor? Ik vind het belangrijk om niet uit te gaan van wat we het normale vinden of wat de meeste mensen doen. Leg het accent op het bijzondere wat iemand brengt. Ik groeide in Friesland op met iemand met Down Syndroom. Zij kon goed fotograferen en mijn vader hielp haar daarbij. Zij bloeide daardoor op en ik leerde als kind dat mensen met Down in de omgang een beetje anders zijn, maar dat je ook van hen iets kunt leren. Laten we niemand in een hokje drukken omdat mensen moeten voldoen aan de standaard in onze samenleving.'

Daan de Kort is tweede kamerlid voor de VVD, met onder meer arbeidsdiscriminatie in zijn portefeuille. Een van zijn speerpunten is dat mensen met een beperking mee kunnen doen met de samenleving, via arbeid en onderwijs. Die drijfveer is persoonlijk: hij verloor op zijn vijftiende zijn zicht door een botziekte die zijn oogzenuw beknelde. Hij ziet sindsdien nog maar vier procent. De zorginstanties wilden hem naar het blindeninstituut laten gaan, De Kort moest daar niets van hebben. Met de hulp van een betrokken leraar en een stevig persoonlijk netwerk bleef hij op zijn eigen school en wist hij daarna Bestuurskunde te studeren en schapte het tot waar hij nu is. Kom bij hem niet aan met de term kwetsbare mensen, daar krijgt hij jeuk van.

Is het ondanks jouw persoonlijke succesverhaal niet zo dat sommige mensen wel degelijk kwetsbaar zijn? Niet iedereen heeft een stevig netwerk.

'Juist in die gevallen verwacht ik meer van zorginstanties. Dat zij de juiste ondersteuning bieden: zorg die mensen uiteindelijk helpt zelfredzamer te worden, daar waar het kan. Mijn analyse: het bestaan van de verzorgingsstaat is één van de redenen waarom het

→ naleven van het VN-verdrag in Nederland zo slecht gaat. Die is met de beste bedoelingen exclusief in plaats van inclusief ingericht. Was je blind, dan ging je naar het blindeninstituut; was je doof, ging je naar het doveninstituut. Maar door die exclusiviteit zijn er in Nederland veel vooroordelen bij mensen in de samenleving. Er wordt snel in kwetsbaarheid gedacht bij mensen met een beperking. Terwijl er bij deze doelgroep veel omgevingssensitiviteit is, noodzakelijkerwijs opgedaan. Kortom: veel kracht en eigen talenten. Talentontwikkeling betekent voor mij dat je je dromen en ambities waar kunt maken. Voor sommigen is één dag per week vrijwilligerswerk het hoogst haalbare, een ander wordt paralympiër. Waar het om gaat is dat de overheid er alles aan doet om mensen hun passies waar te kunnen laten maken. Maar ik vind dat ieder individu de regie over zijn eigen leven moet hebben. Ik zie onderwijs daarbij als de spil; door onderwijs kun je je passies en dromen waarmaken, je talent ontwikkelen en zelfredzaam worden. Het moet normaal zijn om mensen met een beperking in regulier onderwijs te laten instromen. De fysieke toegang van schoolgebouwen is daarbij erg belangrijk. Ik geloof ook erg in ambulante onderwijsbegeleiders: docenten die ervaring hebben met mensen met beperking koppelen aan het reguliere onderwijs.'

'Verplicht uitgeverijen om toegankelijk lesmateriaal te maken'

DAAN DE KORT

ik niet vrolijk van zou worden. De juiste begeleiding kan van een jobcoach komen, waarvan er veel meer zouden moeten komen.'

Moeten werkgevers worden verplicht om mensen met een beperking aan te nemen, omdat hen weigeren discriminatie is?

'Nee, ik ben voor het faciliteren: het is de taak van de overheid om werkgevers de middelen te geven waardoor het aantrekkelijk wordt om het te gaan doen. Door meer jobcoaches voor de juiste begeleiding bijvoorbeeld, of een no-risk polis zodat het risico bij de overheid komt te liggen wanneer een werknemer met een beperking door ziekte uitvalt. Ik vind dat werkgevers intrinsiek gemotiveerd moeten zijn en dat mensen met een beperking niet het gevoel moeten hebben dat ze de baan alleen maar hebben omdat de werkgever verplicht werd, maar dat ze dus eigenlijk niet gewenst zijn. Je ziet vaak in de praktijk dat werkgevers die wel mensen met een beperking in dienst hebben, er ambassadeur

van worden; zij vormen de coalition of the willing. Het opnemen van mensen met een beperking biedt namelijk veel voordelen. De arbeidsmoraal binnen het team verandert vaak positief. Ik weet van ondernemers waar het ziekteverzuim omlaag is gegaan omdat collega's met een beperking de lat voor de rest hoog leggen. Deze doelgroep heeft vaak met tegenslagen te maken in het leven; als ze een kans krijgen zijn ze vaak tot op het bot gemotiveerd. Als iemand met een beperking tegen weer en wind naar zijn werk gaat, denkt de collega zonder beperking vaak wel twee keer na voordat die zich ziekmeldt om een simpel verkoudheidje.'

Je houdt het erg vrijblijvend. Zijn er niet rigoreuzere maatregelen nodig om de inclusieve samenleving voor elkaar te krijgen? Werkgevers wèl verplichten, omdat het om mensenrechten gaat?

'Ik blijf er liberaal tegenover staan, je kunt het niet afdwingen. Ik zou zelf niet blij zijn als ik word aangenomen vanwege een quotum.'

Ik zou wel blij zijn als ik niet kan worden geweigerd omdat ik een been mis, net zo goed als dat ik ook niet geweigerd mag worden wanneer ik zwart zou zijn.

'Je gaat dan een heel juridisch circus optuigen, en ik vraag me af of het de zaak verder helpt. Ik zou ook geen rechtszaak beginnen tegen een bedrijf dat mij om die reden weigert, ik zou er niet eens meer willen werken en er ook geen tijd en energie meer in steken. Ik geloof in positieve kracht en intrinsieke motivatie.'

Wat zou je willen meegeven aan zorgbestuurders?

'Durf mensen fouten te laten maken. Wanneer iemand met een zware zorgvraag iets wil doen, betuttel die persoon dan niet te veel. De zorgsector is risicomijdend en dat begrijp ik. Maar durf iemand op zijn bek te laten gaan. Ga risico's aan. Iedereen maakt fouten.'

In elke editie van *Markant* gooit **THEO VAN UUM** een spreekwoordelijke steen in de vijver. Hij deelt wat hem als directeur van de VGN raakt, dwarszit of fascineert. Als uitnodiging tot gesprek.

'DE LAT VOOR ONS ALS COLLECTIEF MOET FLINK OMHOOG'

'Het gaat over mensen!' Een jaar geleden schreef *De Groene Amsterdammer* over de gehandicaptenzorg die het zwaar had. Zorgorganisaties hadden te weinig geld en personeel om cliënten met een verstandelijke beperking op een fatsoenlijke manier te kunnen helpen. De wachtlijsten lieten slechts het topje van de ijsberg zien, aldus het artikel dat urgentie vroeg. Wat is er sindsdien gebeurd?

De financiële resultaten in de gehandicaptenzorg zijn verbeterd, weliswaar niet zo spectaculair als in de ouderenzorg, maar toch. En die kunnen in 2026 verder verbeteren. De vergoedingen voor intensieve zorg gaan omhoog en er komt meer geld voor huisvesting. Vanaf 2027 staan echter nog steeds onbegrijpelijke kortingen in de boeken. En wat gaat het nieuwe kabinet brengen?

Het aantal openstaande vacatures is verder toegenomen. We vinden ons nu op over drie tot vijfduizend zzp'ers, maar de komende tien jaar groeit het aantal niet ingevulde vacatures met tien tot twintigduizend. Het ziekteverzuim is nog steeds te hoog, rond de acht procent, terwijl dat in de jaren voor corona doorgaans onder de zes procent lag. De uitstroom uit de sector is te hoog, zeker ook onder jongeren.

De (officiële) wachtlijsten voor vg7 zijn het afgelopen jaar met ongeveer twintig procent gestegen. Het inzicht in de werkelijke wachtlijsten is nog even beroerd als een jaar geleden (ondanks inspirerende initiatieven om dat inzicht en de zorgbemiddeling te verbeteren zoals in de regio Utrecht).

Als individuele organisaties hebben we het in het afgelopen jaar goed gedaan, qua financiën en het opleveren van strategische visies en bouwplannen. Als vereniging hebben we gewerkt aan de zichtbaarheid van de sector, aan de herwaardering van onze Visie 2030 en gelobbyd voor een betere bekostiging. Er is veel om trots op te zijn. Maar hadden we als collectief niet veel meer moeten doen? Werken we gezamenlijk met voldoende urgentie aan onze positie op de arbeidsmarkt en de aanpak van wachtlijsten?

We hebben als vereniging een stevig verhaal te vertellen: onze zorg en ondersteuning zijn niet onbegrensd. De toekomst van de gehandicaptenzorg ligt niet in grotere beloftes, maar in eerlijkere keuzes. Die boodschap vraagt meer dan alleen moed. Die vraagt ook dat we elke dag in het hier en nu laten zien dat we alles uit de kast halen om kwalitatief goede zorg en ondersteuning te bieden en wachtlijsten te voorkomen. Bijvoorbeeld aan die moeder die een plek voor haar zoon zoekt en mij kort voor de kerstdagen schrijft: 'Tegen de tijd dat het huis klaar is, staat hij al acht jaar bij hen op de wachtlijst. Ik zie het wel, ik blijf alleen hoop houden.'

Acht jaar! Acht jaar met een zoon met een zeer intensieve zorg-vraag, dat is geen wachttijd, dat is een levensfase.

De lat voor ons als collectief moet echt flink omhoog!

THEO van Uum, Directeur VGN

Foto: ALEID Denier van der Gon

Wat vind jij: moeten we als collectief, inclusief VGN, meer doen voor de positie van de gehandicaptenzorg op de arbeidsmarkt en de aanpak van wachtlijsten? En wat dan? Mail het naar markant@vgn.nl onder vermelding van 'steen van Theo'.

Een stoep waar je niet overheen kunt met de rolstoel. Een parkeerkaart die per gemeente anders werkt. Toegankelijkheid is in Nederland allesbehalve vanzelfsprekend en blijkt sterk afhankelijk van waar je woont. Lokale politici die er dagelijks mee te maken hebben, weten dat verandering zelden vanzelf komt. Het vraagt tijd, vasthoudendheid en vaak één ding boven alles: **DRAMMEN.**

Vraag je lokale politici hoe het staat met inclusie en toegankelijkheid in hun gemeente, dan volgt eigenlijk overal hetzelfde antwoord: de intentie is er, maar de praktijk is weerbarstig. Het kost tijd, energie, lef en een gezonde portie drammen om toegankelijkheid echt voor elkaar te krijgen. Als moeder van een zoon met een beperking, weet Astrid Plugge van Volt in Den Haag dat als geen ander. 'Ik heb nog nooit zoveel ruzie gemaakt met instanties sinds ik een kind met een beperking heb.' Nick Bootsman van GroenLinks in Dordrecht heeft twee jaar gedwongen in een zorginstelling moeten wonen, omdat de sociale huurwoningen in Dordrecht niet rolstoeltoegankelijk zijn. 'Toen ik dat aankaarte bij de woningcorporatie kreeg ik als repliek dat mensen met een handicap toch in een instelling wonen?'

Luister eens even!

Bootsman ervoer hoe ontoegankelijk Nederland eigenlijk is, toen hij tien jaar geleden zelf in een rolstoel terechtkwam. Stoepen waar hij niet overheen kon. Winkels waar hij niet binnenkwam. Openbaar vervoer dat hem dwong tot eindeloos omreizen. Toen hij bij de gemeente vragen stelde over niet toegankelijke stoepen voor rolstoelers, kreeg hij het antwoord dat dit niet kan in een 30km-zone. 'Echt onzin. Dus ben ik de politiek ingegaan om het zelf te regelen. Het lukte. Een motie voor toegankelijke stoepen, werd uiteindelijk unaniem aangenomen. Uiteindelijk, want een lange strijd aan praten, vragen stellen, overtuigen en aandringen ging aan die motie vooraf, vertelt Bootsman. 'Dan neem je toch een andere route' en 'dat is toch allang geregeld', kreeg hij veelvuldig te horen. 'Nou, nee. Ik zit in een rolstoel, jullie niet. Luister eens even naar me, wil je?'

Lange adem

Het dwong hem tot een motie die hij koppelde aan het diversiteitsbeleid, om zo meer kans op succes te halen. In februari 2023 begon Bootsman met het stellen van vragen, dat uiteindelijk uitmondde in de motie in september 2023 die unaniem werd aangenomen. In de zomer van 2025 werden toegankelijke stoepen gerealiseerd in Dordrecht. Een kwestie van lange adem. Zijn volgende missie: rolstoeltoegankelijke sociale huurwoningen.

Drammen als strategie

tekst **RONELLA** Bleijenburg

illustratie **SYLVIA** Weve

Collega-raadsleden noemen hem een drammer, vertelt Bootsman. Een titel die hij als geuzennaam heeft omarmd. Drammen betekent voor hem niet schreeuwen of boos worden. Integendeel. 'Met frustratie kom je niet verder', zegt hij. 'De bereidwilligheid is er namelijk vaak wel. Het is de onwetendheid die parten speelt: "Oh, daar hebben we niet over nagedacht". Het gaat dus om blijven vragen stellen, blijven uitleggen en vooral: blijven wijzen op wat anderen niet zien.'

Marieke van Gastel, VVD-raadslid in Eindhoven, herkent die onwetendheid. Zij is het enige raadslid in een rolstoel in Eindhoven en heeft een toegankelijke en inclusieve samenleving tot haar politieke missie gemaakt. 'Meedoen is voor mij, en voor heel veel andere mensen, geen vanzelfsprekendheid. Maar veel mensen realiseren zich dat niet. Ken je niemand in je omgeving met een beperking, dan is die bewustwording er simpelweg niet. Pas als mensen dagelijks ervaren wat ontoegankelijkheid is, dringt het écht door.' Bij haar aantreden, vier jaar geleden, zorgde de gemeente voor de nodige aanpassingen. Ze kreeg een breder bureau, het toilet in het gemeentehuis werd aangepast, de toilet Pauze

tijdens raadsvergaderingen is verlengd en in de raadzaal is een aangepaste microfoon gekomen. Dat gecombineerd met het feit dat Van Gastel in de gemeenteraad continu blijft hameren op inclusiviteit en toegankelijkheid, en dat kan staven met persoonlijke voorbeelden, zorgde ervoor dat haar collega-raadsleden steeds beter letten op toegankelijkheid. Daarmee is ze zelf haar grootste politieke wapenfeit als het gaat om het verbeteren van inclusie en toegankelijkheid in Eindhoven. 'Er gaat hier inmiddels best veel goed.'

Een landelijke kaart, lokale regels

Zeker niet alles, benadrukt ze. Al jaren zet ze zich in voor een betere regelgeving van de gehandicaptenparkeerkaart. Dat is een schrijnend voorbeeld van de wirwar aan regels per gemeente. 'Het kan niet zo zijn dat je per gemeente moet uitzoeken of je mag parkeren, hoe lang, of via welke app, terwijl je een geldige kaart hebt die juist bedoeld is om drempels weg te nemen. Voor veel mensen zorgt dit systeem nu voor stress, onzekerheid en onrecht.' Ze stelde talloze vragen aan de wethouder en diende meerdere moties in. 'Maar zolang gemeenten ieder hun eigen regels hanteren, blijft het probleem bestaan.'

Dat weet ook Plugge van Volt in Den Haag. Als moeder van een zoon met een beperking, vroeg ze onlangs een parkeerkaart aan. 'Dan moet ik met mijn zoon die al in de Wet langdurige zorg zit een dure medische keuring ondergaan en dus eigenlijk aantonen dat hij inderdaad een beperking heeft. Vervolgens krijg ik de vergunning voor vijf jaar, omdat de ambtenaar aangeeft dat het nog maar een kind is en "wie weet wat er in de puberteit met hem gebeurt". If anything, het wordt alleen maar erger. Dus over vijf jaar mogen we weer voor veel geld aantonen dat mijn zoon inderdaad nog steeds niet beter is.'

Bij twijfel is het nee

Ze heeft wel een idee waar die terughoudendheid vandaan komt. 'Met de toeslagen affaire in het achterhoofd, heerst er onder ambtenaren angst voor fouten of verkeerd geld uitgeven. Dat creëert een cultuur van afwijzen. Bij twijfel is het nee.' Op die momenten zou ze willen dat er meer bewustzijn en begrip is bij ambtenaren over het hebben van een beperking. 'Het is heel frustrerend om niet gehoord te worden, om van het kastje naar de muur te worden gestuurd, om je verhaal continu te moeten herhalen. Ik ben mondig maar het zou niet moeten uitmaken hoe mondig je bent of waar je woont om zorg te krijgen.' Daarmee stipt ze het probleem van verhuizen aan. Hulpmiddelen, contracten en vergoedingen gaan niet automatisch mee naar de andere gemeente. 'Wie het redelijk heeft geregeld, blijft waar hij is uit voorzichtigheid. Ik durf in elk geval niet te verhuizen.'

Blinde vlekken vragen om volharding

Ook Gijbert Raadgever van de Partij voor de Dieren in Deventer ziet waar het spaak loopt. 'Uiteindelijk is er geen enkele politieke partij die geen goede zorg wil, maar de gehandicaptenzorg is een relatief kleine doelgroep en krijgt daardoor niet vanzelf prioriteit.' Iedereen is het erover eens. De sleutel tot inclusief beleid, zit in ervaring en vertegenwoordiging. Kortom, er zijn meer mensen met een beperking of ouders van kinderen met een beperking nodig in de lokale politiek. 'Directe ervaring helpt bij het bespreekbaar maken van knelpunten voor kwetsbare groepen', zegt Plugge. Zelf staat ze te popelen om haar ervaring als ouder mee te kunnen nemen in de gemeenteraad. Raadgever: 'Laat raadsleden eens de straat op gaan in een rolstoel, of met een bril op die maar tien procent zicht geeft. Wie zelf ervaart wat ontoegankelijkheid betekent, stelt andere vragen. Ziet andere problemen. En laat zich minder makkelijk afschepen met het idee dat Nederland toch al zo inclusief is.' Maar vooralsnog, weet Raadgever uit ervaring, is het een kwestie van lange adem. 'We zullen moeten blijven uitleggen, blijven herhalen, blijven wijzen op blinde vlekken en blijven opkomen voor minderheden. Juist lokaal gaat het over jou, je omgeving en hoe we besluiten met elkaar om te gaan. Dus ja, dan helpt drammen. Want, iedereen heeft baat bij een toegankelijke samenleving.'

ONTDEKKEN ZONDER REGEN

'Iedereen moet kunnen meedoen, en dat begint bij de allerkleinsten', vindt **Eugène van Mierlo**, wethouder sociaal domein in Almelo. De Twentse gemeente werkt aan speelplekken die leuk zijn voor alle kinderen, met of zonder beperking. De eerste vier zijn al klaar. 'Inclusieve speeltuinen zien wij als een belangrijk onderdeel van leefbare wijken en dorpen.'

tekst **KRISTA** Kroon foto's **ANGELIEK** de Jonge

SAMEN SPELEN: EEN KINDERRECHT

Almelo loopt daarmee voorop. Volgens Stichting het Gehandicapte Kind had in 2025 slechts iets meer dan de helft van de 342 gemeenten minstens één inclusieve speelplek. Ruim een op de drie kinderen met een beperking komt helaas nooit bij een speelplek in hun buurt, blijkt uit recent onderzoek van de stichting. De meeste speelplekken hebben onbedoelde hindernissen, licht directeur Rebecca Gerritse toe. 'Er zijn bijvoorbeeld hekjes of ontoegankelijke paden, of alles heeft dezelfde kleur waardoor slechtziende kinderen de speeltoestellen lastig kunnen zien.' De stichting roept gemeenten op tot actie: in 2026 zou zeventig procent een 'samenspeelplek' moeten hebben, in 2030 honderd procent.

Ongestructureerd samenspel

Samen spelen is voor kinderen van fundamenteel belang, weet Bram Orobio de Castro. Hij is hoogleraar orthopedagogiek aan de Universiteit van Amsterdam. 'Mensen leren door te spelen en dingen bij elkaar af te kijken. Dat geldt voor alle vormen van leren: motorisch, cognitief en sociaal.' Speeltuinen zijn juist daarvoor bedacht, legt hij uit. Ze inspireren tot wat deskundigen 'ongestructureerd samenspel' noemen: dingen met elkaar ontdekken zonder regels. Een inclusieve speeltuin is volgens hem ook voor kinderen zonder beperking belangrijk. 'Zij leren daar dat de wereld bestaat uit heel veel verschillende mensen, en dat dit niet iets is om bang voor te zijn of je ongemakkelijk over te voelen.'

In Almelo begon het met een rolstoeltoegankelijke activiteit van de gemeente. Van Mierlo ontmoette daar inwonster Marlinde Ringringulu. 'Zij vertelde dat het speeltuintje in hun buurt voor haar zoon niet toegankelijk was. Zo ontstond het idee de speeltuin in haar buurt toegankelijk te maken.' De gemeenteraad nam daarna een motie aan om dit in alle wijken te doen. Het beleid is nu om elke speeltuin die een opknapbeurt krijgt meteen inclusief te maken. Almelo trekt hier structureel geld voor uit en is blij met aanvullend geld vanuit fondsen. 'Want inclusieve speeltoestellen zijn wel wat duurder.'

Klein beginnen

Wat maakt een speelplek inclusief? Daarover bestaan diverse opvattingen. In Almelo denkt een werkgroep van ervaringsdeskundigen, Almelo Toegankelijk, mee over de inrichting. De speeltuinen krijgen makkelijke toegang, een rolstoelvriendelijke ondergrond en minstens één speeltoestel dat voor alle kinderen geschikt is. Ook is er parkeergelegenheid voor mensen met een beperking. Stichting het Gehandicapte Kind hanteert als vuistregel voor samenspeelplekken dat zeventig procent bereikbaar is en vijftig procent van de 'speelaanleidingen' speelbaar is voor ieder kind. Naast toestellen kunnen dat bijvoorbeeld ook boomstammen, tunnels van wilgentenen of waterkranen zijn. Iedereen is honderd procent welkom.

Een inclusieve speeltuin hoeft geen grote investeringen te vergen, benadrukt Gerritse van Stichting het Gehandicapte Kind. 'Aanpassingen kunnen klein beginnen: hindernissen weghalen, meer contrastkleuren, een schommel met een net wat steviger zitje, waterbogen, voel- of muziekelementen... Het gaat vooral om de mindset: wat zou leuk zijn voor iederéén?' Om gemeenten en speeltuinverenigingen op weg te helpen hebben Stichting het Gehandicapte Kind en Jantje Beton het SamenSpeelNetwerk opgericht. De gelijknamige website biedt veel praktische adviezen en informatie, onder meer over het SamenSpeelFonds. Initiatiefnemers in gemeenten zonder inclusieve speelplek kunnen daar een financiële bijdrage aanvragen.

'Ik kijk uit naar de zondag in de speeltuin'

Adiba Bouichi is moeder van Adam (5), die autisme en een ontwikkelingsachterstand heeft. In De Gibraltar heeft Adam contacten en is Adiba even stressvrij.

'Adam rent altijd meteen naar de schommel. Hij kan ook uren op de trampoline springen. Door zijn beperking kan hij zelf geen contact maken, maar hij vindt het leuk als andere kindjes dat wel doen. Soms rennen kindjes achter hem aan, dat vindt hij heerlijk. Of hij zit bij ze en speelt met zand. De speeltoestellen hier helpen hem te ontprikkelen.'

De verschoningsruimte is voor ons noodzakelijk, want Adam is niet zindelijk. Maar het allerbelangrijkste is dat mensen die hier komen begrip hebben voor kindjes met een beperking. Toen **Adam** een keer een kindje sloeg ging ik me heel erg verontschuldigen, maar die ouder zei: "Nee joh, is prima". Dat scheelt zóveel stress. Op de speciale zondagen voor kindjes met beperkingen begeleiden de medewerkers Adam. Dan hoeft ik even niet aan te staan. Daar kijk ik echt naar uit. Dit is ook de enige plek waarvan ik nu al weet dat we hier over vijf jaar, als Adams gedrag heftiger zal worden, nog steeds naartoe kunnen. Ik heb hier zelfs vrienden gemaakt die mij met Adam uitnodigen op verjaardagen.'

Tips van de kenners: zo realiseer je een inclusieve speelplek

- Trek als ouder aan de bel. Gerritse: ‘Gemeenten sluiten kinderen niet bewust uit, dus je helpt door ze erop te wijzen.’
- Grijp als gemeente regulier onderhoud aan om speelplekken inclusief te maken.
- Raadpleeg (ouders van) kinderen met een beperking. Orobio de Castro: ‘Speeltuinen met inbreng van kinderen worden meer gebruikt en gewaardeerd.’
- Creëer draagvlak voor inclusiviteit bij de bestaande bezoekers. Mulder: ‘Zonder begrip voor kinderen met een beperking blijft een speeltuin exclusief.’
- Zoek fondsen voor duurdere toestellen. Maar weet dat kinderen met simpele elementen ook veel lol kunnen hebben.
- Vraag advies via het SamenSpeelNetwerk of aan koplopers. Van Mierlo: ‘Beter goed gejat dan slecht bedacht. Kom gerust kijken in Almelo!’

Sociaal beheer

Stichting De Gibraltar buur-thuis & inclusieve speeltuin is aangesloten bij het netwerk. Volgens medeoprichter Jolanda Mulder gaat inclusiviteit verder dan toegankelijkheid. ‘Een inclusieve speeltuin heeft goede faciliteiten. Maar je hebt ook sociaal beheer nodig: een plek waar ouders elkaar kunnen ontmoeten én iemand die ziet wat elk kind nodig heeft.’ In de koffiesalon kunnen ouders koffie drinken. Vijf dagen per week is Mulder of mede-oprichter Rhea Labree aanwezig, plus een vrijwilliger. ‘Wij brengen ouders met elkaar in contact, zodat ook zij uit hun isolement komen. Daardoor ontstaan vriendschappen en kunnen kinderen makkelijker spelen. We letten erop dat kinderen niet worden buitengesloten. Als een kind zich sociaal onaangepast gedraagt, leggen wij uit: “Hij gooit niet met een fiets om jou te raken, dit is zijn manier van spelen”.’

Onmisbare activiteiten

Gemengde activiteiten zijn onmisbaar. Maar ook een activiteit speciaal voor de doelgroep is belangrijk. ‘Ouders van een kind met een beperking weten pas zeker dat hun kind welkom is als je een activiteit of vaste dag voor ze maakt.’ De Gibraltar organiseert diverse activiteiten voor kinderen met een beperking. Gemengde vriendschappen zijn niet per se Mulders doel. ‘Kinderen met bijvoorbeeld een meervoudige beperking vinden vriendjes vaak niet zo interessant, die willen gewoon beleven en erbij zijn.’

Kinderrecht

Ook Gerritse ziet de meerwaarde van sociaal beheer. ‘Als dat kan, is het fantastisch. Alleen kun je niet op elke kleine speelplek zorgen dat er altijd iemand is. Daarom moedigen wij initiatiefnemers aan activiteiten te organiseren voor kinderen met en zonder beperking.’ Het onderzoek van de stichting heeft tot blijdschap van Gerritse veel publiciteit gekregen. Het leverde al nieuwe aanvragen op bij het SamenSpeelFonds. ‘Een veelgehoorde reactie is dat mensen nooit bij dit probleem stil hadden gestaan. We hebben de eerste zaadjes geplant.’ Hoogleraar Orobio de Castro vindt het hoog tijd voor inclusieve speeltuinen. ‘Een omgeving waar kinderen zich kunnen ontwikkelen, op een manier die past bij hun mogelijkheden, is gewoon een kinderrecht.’

VAN BUREAUCRATIE NAAR BETROKKENHEID

credits toevoegen:
foto Aleid Denier van der Gon

Omdat er geen betaalbare woning was met leefruimte voor hun opgroeiende zoon, verhuisde Marjan met haar gezin naar een andere gemeente. Daar stuitten ze op obstakels: de nieuwe gemeente wilde niet bijdragen aan de aanbouw voor hun zoon en nam de lopende aanvraag voor een driewiel fiets pas na een hoop geharrewar over. Na lang vechten vergoedde de vorige gemeente de kosten van de aanbouw deels; de huidige gemeente betaalde niks. Marjan is een moeder die deelnam aan ons recente onderzoek naar passende samenwerking met gezinnen met een zorgintensief kind. Als onderzoeker in de gehandicaptenzorg kom ik talloze voorbeelden tegen van zogenoemde postcodezorg: medicatie die in de ene apotheek wél en in de andere niet wordt vergoed; grote prijsverschillen voor gehandicaptenparkeerkaarten, en meerzorgaanvragen die per zorgkantoor regio – en soms per medewerker – verschillend worden beoordeeld. Postcodezorg laat zien hoe ongelijkheid ontstaat wanneer toegang tot voorzieningen wordt bepaald door administratieve grenzen. Ironisch genoeg waren die indelingen ooit bedoeld om middelen efficiënter en eerlijker te verdelen. Maar volgens ouders en andere aanvragers blijkt vaker het beschikbare budget doorslaggevend, niet de zorgbehoefte. In het ene postcodegebied is daardoor meer geld voor mensen met een beperking dan in het andere. Soms is er onderhandelingsruimte, zoals bij Marjan. Maar betrokkenen ervaren die ruimte als een langdurig gevecht vol bureaucratisch getouwtrek. Communiceren met gemeenten, zorgkantoren of het CIZ (Centrum Indicatiestelling Zorg) lukt volgens hen alleen als je bestand bent tegen aanhoudend onbegrip, ongevoeligheid en soms zelfs openlijk wantrouwen.

“Regels zijn belangrijk maar moet je wel menselijk interpreteren”

Als we ervan uitgaan dat medewerkers van deze instanties hun werk zorgvuldig willen uitvoeren, rijst de vraag hoeveel bewegingsruimte zij hebben. Kunnen (beleids)medewerkers creatief afwijken van voorschriften? Mogen zij onderbouwd eigenwijs zijn? Wie stimuleert hen om sensitief te luisteren naar wat een aanvrager nodig heeft om de chronische intensieve zorg vol te houden? In Marjans situatie maakte een meedenkende, interne jurist in de eerste gemeente het verschil. Hij wees collega’s erop dat regels belangrijk zijn, maar dat je die wel menselijk moet interpreteren. Of hij daarmee iets nieuws zei of niet, hij gaf wel een signaal af: sensitiviteit en behulpzaamheid mochten hier ruimte krijgen. In mijn onderzoeken merk ik hoezeer naasten een open luisterhouding, gecombineerd met daadkrachtige betrokkenheid, waarderen. Niet alleen in de organisatie van randvoorwaarden, maar ook in de dagelijkse uitvoering van zorg. Die constructieve insteek is vaak afhankelijk van individuele professionals, en hangt niet samen met een doorleefde organisatievisie en -cultuur. Daarin ligt mijn inziens de kernopdracht van ons gehandicaptenzorgsysteem. Juist nu personeelstekorten en bezuinigingen de druk opvoeren, is structureel meer ruimte nodig om samen luisterend en steunend op te trekken, tussen alle geledingen. Wat nodig is, is georganiseerde nabijheid: volhardend, menselijk en creatief.

Dit is Gustaaf zijn eerste column voor Markant. Gustaaf is onderzoeker en universitair docent bij de vakgroep Zorgethiek aan de Universiteit voor Humanistiek

Gustaaf Bos

BEGELEID

*bijschrift toevoegen:
Amir Alenrak met
Cordaan werkbegeleider
No*

JE NEUS STOTEN

tekst **VIVEKA** van de Vliet foto's **HANS** Tak

Eerst werken, dan leren. Het klinkt simpel, maar het effect is **groot**. In Amsterdam laten **Cordaan en Sociaal Werkkoepel** zien dat mensen met een licht verstandelijke beperking niet hoeven te wachten tot ze 'klaar' zijn voor een baan. Door hen direct te plaatsen bij een werkgever via de Amerikaanse IPS-methode (Individuele Plaatsing en Steun) groeit het vertrouwen, de motivatie en de kans op duurzaam werk. Met zichtbaar resultaat.

Ick werkt op een dynamische plek midden in Amsterdam: de brasserie van Internationaal Theater Amsterdam (ITA). Na een tijd thuis zitten, daalde zijn zelfvertrouwen en bleek een baan vinden lastig. Samen met een begeleider van zorgorganisatie Cordaan ging hij op zoek. 'Ik kon bij de dagbesteding op een zorgboerderij werken, maar dat paste me niet', zegt Nick. Vanwege zijn eerdere ervaring in de horeca, kwam hij terecht bij de dagbesteding in de kantine van ITA. 'Ik deed ook weleens klussen voor de brasserie. De chef vond dat ik uitblonk.' Dat leidde tot een leuke, onbetaalde baan in de brasserie voor één dag per week. Na een half jaar kreeg Nick een betaald contract en inmiddels werkt hij vier dagen.

Als hulpkok maakt Nick borrelhapjes en verzorgt hij de voorgerechten. Jolanda van Ommen, IPS-coach bij Cordaan, helpt hem op weg om de regie te nemen en dingen bespreekbaar te maken, bijvoorbeeld als hij minder uren zou willen draaien. 'Je kunt veel bereiken als je je honderd procent inzet', zegt Nick. Zijn ambitie reikt verder: uiteindelijk wil hij zelfstandig kok worden, verlaat hij zijn woning bij Cordaan en gaat hij samenwonen. Volledige zelfstandigheid is zijn motto.

Eerst plaatsen, dan trainen

Vanuit de overtuiging dat Cordaan verplicht is om gemotiveerde mensen door te laten stromen naar betaald werk, startte de zorgorganisatie in 2018 met de IPS-methode om mensen naar betaald werk te begeleiden, vertelt Renata Wieringa, domeinmanager Werk & Dagbesteding van Cordaan. Deze uit Amerika afkomstige IPS-methodiek kenmerkt zich onder meer door mensen eerst te plaatsen in betaald werk en pas daarna te trainen. Bovendien integreert de methodiek arbeidsbegeleiding met de begeleiding vanuit de zorg.

In de jaren daarvoor had Cordaan ondervonden dat de doorstroom van mensen met een licht verstandelijke beperking (lvb) naar betaalde banen stagneerde. Hoewel mensen met een lvb over het algemeen graag willen werken, moesten zij eerst van alles kunnen voor ze een baan kregen. Wieringa vertelt dat het daar stakte. 'We waren in Nederland gewend om in "treintjes" te denken: vanuit de praktijkschool ga je naar de dagbesteding, en als je dat kan, ga je naar betaald werk. Maar je ervaart pas de noodzaak om alles te leren en te kunnen, als je bij een werkgever werkt. Daarom draaien wij het om: eerst plaatsen, dan trainen.'

De ambities waren in eerste instantie bescheiden, vertelt Wieringa: 'We wilden dertig mensen aan betaald werk helpen, maar het groeide hard, omdat de IPS-methode precies aansloot bij de behoeften van de werkzoekenden. De ambities groeiden mee: vier IPS-coaches werden er dertien, en dertig kandidaten werden 240 mensen die begeleid zijn naar betaald werk, die anders in de dagbesteding terecht waren gekomen. Het slagingspercentage bij

Cordaan is 45 procent, terwijl het landelijk dertig procent is. Het gaat dus goed in Amsterdam en andere dagbestedingsorganisaties volgen hun voorbeeld.

Volwaardig werk, meedoen en leven

Via de website kunnen mensen met een beperking zich bij Cordaan aanmelden en kiezen tussen een leer-werkbedrijf, dagbesteding of betaald werk. In het laatste geval worden ze gekoppeld aan een IPS-jobcoach en stelt de instroomcoördinator een IPS-traject voor, zoals bijvoorbeeld bij Nick gebeurde. 'Dat sluit aan bij de visie: alles zo regulier mogelijk. Mocht dat toch niet lukken, dan kijken we welke ondersteuning nodig is om waardevol werk en volwaardig meedoen te realiseren', zegt Wieringa. IPS-coach Simone Bensdorp voegt daaraan toe: 'De belangrijkste voorwaarde is dat de kandidaat zelf gemotiveerd is, maar als een ambitie onrealistisch blijkt, gaan we samen op zoek in de stad of achter de computer naar wat wél past.'

'Heel Amsterdam is ons werkveld: van de kapper tot de bouw'

Innerlijke drijfveer

Met Sociaal Werkkoepel, een netwerkorganisatie voor werkgevers en participerende organisaties, is de gemeente Amsterdam een belangrijke stakeholder. Projectmanager Anneke Broekman van Sociaal Werkkoepel: 'In het kader van de Participatiewet is iedereen die wil en kan werken de doelgroep, waarbij de zorgorganisatie zich richt op de psychisch kwetsbaren. We zijn partners met een gezamenlijke missie en een innerlijke drijfveer om iedereen die wil, te laten deelnemen in de maatschappij door hen van dagbesteding naar betaald werk te begeleiden. Dit levert winst op: lagere zorgkosten, minder schulden en gezondere mensen. Werken biedt zingeving, structuur en meer autonomie over je eigen leven.' Sociaal Werkkoepel bouwt gestaag aan een netwerk van inmiddels meer dan tweehonderd werkgevers, onderwijsinstellingen, het Regionaal Werkcentrum, gemeente Amsterdam met het Werkgeversservicepunt en Bureau Social Return, dagbestedingsorganisaties en sociaal-ontwikkelbedrijf Pantar. 'Iedereen is welkom, mits er een intrinsieke motivatie is om mensen met een ondersteuningsbehoefte in dienst te nemen', zegt Broekman.

Cordaan doet aan proefplaatsing, zodat zowel de werknemer als werkgever kunnen wennen en kijken of het werk past. 'Wij zijn nauw betrokken en evalueren met beiden. Het is echt maatwerk', zegt Wieringa. 'Sommige kandidaten willen na hun plaatsing helemaal niet meer dat je contact zoekt. Het kan dus zo intensief als je zelf wilt en de banen zijn zo gevarieerd als de maatschappij is. Heel Amsterdam is ons werkveld: van de kapper tot de bouw. We houden

het aantal mensen dat we begeleiden bewust klein, zodat we veel aandacht kunnen besteden aan mensen met een lvb. Dat betekent dat we soms een ochtend meedraaien op de nieuwe werkplek of we fietsen de eerste dagen mee naar het werk.'

Loonkostensubsidie

Financiële regelingen zoals loonkostensubsidie maken het aantrekkelijk en haalbaar om mensen met een lvb in dienst te nemen. Of buddy's op de werkvloer. Deze zogenoemde Harrie (Hulpvaardig, Alert, Realistisch, Rustig, Instruerend en Eerlijk) wordt door de gemeente gratis getraind. En wie van het UWV de indicatie beschut werk krijgt, kan in Amsterdam bij een reguliere werkgever aan de slag, bij de bakker op de hoek, als woonhulp bij Cordaan, of in het Conscioushotel. Daarvoor ontvangt de werkgever een extra vergoeding. In Amsterdam is dat percentage hoog: vijftig procent werkt bij reguliere werkgevers.

'Welke ondersteuning is nodig om waardevol werk, volwaardig meedoen en een compleet leven te realiseren?'

Intensieve samenwerking en begeleiding

Wieringa: 'De intensieve samenwerking betekent dat we regelmatig overleggen over wie we wel en niet gaan begeleiden, hoe die begeleiding eruit ziet en dat we die overdragen aan de consultant beschut werk van de gemeente.' Soms heeft iemand tijdelijk extra ondersteuning nodig, vanwege privéomstandigheden bijvoorbeeld. 'Ook dan is het belangrijk dat we gezamenlijk optrekken. De werkbegeleider moet goed in de smiezen houden wat er speelt om iemand binnenboord te houden. Mocht iemand beter op een andere plek passen, dan begeleidt de consultant de overstap.'

In de praktijk blijken deze stappen vaak ingewikkeld door versnipperde regelgeving, onduidelijke verantwoordelijkheden en financiële onzekerheden. Broekman wijst op het landelijk programma Simpel Switchen, dat wordt ondersteund door het ministerie van VWS en waarvan de VGN een van de vele partners is. Dat programma heeft als doel: overgangen soepeler maken, zodat nog meer mensen een passende (werk)plek vinden. Bijvoorbeeld van beschut werk naar banenafpraak, of van betaald werk naar dagbesteding. 'Het betekent dat wij streven naar betaald werk, maar dat werknemers óók een stap terug kunnen doen', zegt Broekman. Bendsdorp benadrukt: 'We spreken altijd van geslaagd, omdat we alles wat de kandidaat probeert en bereikt bijzonder vinden.' Begeleid je neus stoten, noemt Broekman dat. 'Als iets niet goed gaat, leer je waar je grenzen liggen, je groeit. "Gun ons ook onze faalmomenten", zei iemand met een lvb onlangs', vertelt ze.

Trots op certificaten

Ook de leermethode, een soort drietrapsraket van vakvaardigheden, werknemersvaardigheden en veilig werken, speelt een belangrijk rol. Samen met ROC Amsterdam kunnen mensen met een lvb erkende praktijkverklaringen behalen. Wieringa: 'Dat motiveert hen om het uiterste uit zichzelf te halen. Zo'n officieel certificaat geeft trots en bevestigt dat ze normaal meedoen.'

Chaymae Mellal is zo iemand. Op haar achttiende zou ze na de middelbare school naar de dagbesteding gaan, want leren uit boeken vond ze lastig. Via de opleiding van Cordaan en het ROC, haalde ze haar praktijkervaring, niveau 1. Binnen zes weken had ze al een betaalde baan bij Woonzorgcentrum De Buitenhof in Buitenveldert, waar ze inmiddels al zes jaar werkt. Chaymae begon met bedden opmaken en werkt nu drie dagen per week als gastvrouw in de keuken. 'De IPS-coach hielp me om richting te geven aan mijn droom: werken met ouderen. Ik lever een bijdrage en verdien mijn eigen geld', zegt ze enthousiast. Marc, haar werkbegeleider, komt alleen wanneer nodig. 'Dat is precies zoals we het willen', zegt Broekman.

Cordaan werkt samen met tien verpleeghuizen waar zeventig, vaak jonge woonhulpverleners, werken met dezelfde potentie en motivatie als Chaymae. 'Het is belangrijk dat ze kunnen doorgroeien door een niveau 2 certificaat te halen', motiveert Wieringa. 'Het is een prachtige vorm van wederkerigheid: zij doen waardevol werk en de zorg wordt ontlast.'

Handtekening toevoegen:

Daniël te Steege (links), Richard Knaap (midden) en Virgil Long (rechts)

Ook in een grote, meer stoere sector ontstaan nieuwe kansen. Amsterdam is de eerste gemeente die een overeenkomst heeft gesloten om mensen met een dagbestedingsindicatie structureel kansen te bieden in de bouw- en infrasector. Wethouder Sociale Zaken, Rutger Groot Wassink zei: 'We hebben een groep mensen in beeld gebracht die normaal gesproken niet op een bouwplaats terecht komt. Dat dit straks kan, is een groots moment.' Met bouwbedrijven, VGN en Sociaal Werkkoepel, onderzoekt Cordaan wat werken in de bouw kan opleveren voor mensen die bij de zorgorganisatie aankloppen. Door een aangepaste vraagstelling is het VCA-diploma inmiddels toegankelijk voor mensen met een lvb. Met succes: het slagingspercentage is negentig procent.

'Wij draaien het om: eerst plaatsen, dan trainen'

Gebiedsgericht werken

Zo ontwikkelen de partijen voortdurend nieuwe initiatieven. Cordaan initieerde gebiedsgericht werken; dagbesteding buiten de muren van een traditionele dagbesteding, midden in de wijk, bij lokale ondernemers. Het Westerpark fungeert als prototype met werk bij een kinderboerderij en vuilophalendienst Oscar Circulair,

twee zogenoemde hubs binnen het gebiedsgericht werken. Deelnemers kunnen terecht bij reguliere werkgevers als Tony Chocology, Alain Carons restaurant Cantine of Brouwerij Troost, terwijl een werkbegeleider tussen de locaties pendelt en zowel de werknemer als -gever begeleidt.

Ook dit is succesvol: Cordaan biedt maatwerk en werknemers leren hun vakvaardigheden direct van de werkgevers. Daarnaast is samen met de Hogeschool Utrecht een opleiding tot kwartiermaker ontwikkeld. Dat zijn jobcoaches die in een (nieuw) gebied (nieuwe) bedrijven benaderen en zoeken naar passende werkzaamheden. Zij begeleiden de deelnemers en onderhouden contact met de bedrijven. Zeven kwartiermakers zijn al actief in Osdorp en op de NDSM-werf in Amsterdam Noord. Op de laatste plek zijn Sociaal Werkkoepelen Cordaan een pilot gestart met gebiedsgericht werken, samen met Roott (GGZ), de Regenbooggroep en een kwartiermaker van Cordaan. 'Ik wens dat de hele stad vol zit met hubs om een inclusieve arbeidsmarkt te realiseren', droomt Wieringa. 'Ook al zijn meer organisaties bezig om mensen met een lvb naar betaald werk te laten doorstromen, Cordaan is het beste voorbeeld voor Amsterdam en misschien wel voor Nederland', meent Broekman. 'We hopen dat nog meer organisaties en partnerwerkgevers het talent benutten van iedereen die kan en wil werken.' De droom van Bendsdorp is helder: 'Zoveel mogelijk kandidaten helpen aan een duurzame, betaalde baan.'

HERWAARDERING visie 2030

Vijf jaar na de lancering legt de VGN Visie 2030 onder het vergrootglas: waar staat de vereniging met de droom van een samenleving waarin iedereen kan meedoen? Wat heeft de visie opgeleverd, welke zorgen en verlangens leven er, en hoe is de wereld veranderd?

Even terug in de tijd: in 2019 ontwikkelde de VGN samen met haar leden, mensen met een beperking, hun netwerk, professionals en maatschappelijke partners Visie 2030, een gedeeld toekomstbeeld voor de gehandicaptenzorg. Het hart van die visie is dat Nederland in 2030 een samenleving is waarin meedoen centraal staat, op een manier die past bij ieders mogelijkheden en wensen. Dat betekent: werk aan de winkel, voor zorgorganisaties en de samenleving, want de huidige status quo is anders.

De visie schetste de urgentie, benoemde uitdagingen en formuleerde thema's en ambities. In een samenleving die snel verandert, helpt een visie om uit de waan van de dag te blijven, koers te houden en als sector één verhaal te laten horen richting politiek en samenleving. De visie helpt om de zichtbaarheid te vergroten van mensen met een beperking én van de professionals die elke dag met hen werken. Het geeft richting.

De herwaardering moet leiden tot een geactualiseerde visie die recht doet aan de realiteit en de huidige uitdagingen. Het uitgangspunt: samen met het netwerk ondersteunt de gehandicaptenzorg kinderen, jongeren, volwassenen en ouderen met een beperking om een betekenisvol leven te leiden en mee te doen. Betekenisvol leven gaat over erbij horen, je kunnen ontwikkelen, je talent inzetten en mogen zijn wie je bent, óók als je complexe ondersteuning nodig hebt.

Een uitkomst van de herwaardering kan zijn dat accenten verschuiven of thema's verdiepen, bijvoorbeeld meer focus op samen opgroeien: als je vroeg investeert in kinderen en gezinnen, bouw je aan inclusief meedoen voor later.

RONELLA Bleijenburg

NIEUWE VERHALEN GEZOCHT VOOR PLATFORM LEVEN=MEEDOEN!

Volwaardig meedoen in de samenleving is voor de meeste mensen vanzelfsprekend. Voor mensen met een beperking zou dat niet anders mogen zijn. Op verschillende plekken in ons land werken mensen samen om meedoen mogelijk te maken voor iedereen, ongeacht beperking. Op het platform Leven=Meedoen lees je hun verhalen. Vol inspiratie, tips en voorbeelden. Verhalen van grote en kleine organisaties. Van landelijke initiatieven tot kleinschalige successen die op één locatie voor positieve verandering hebben gezorgd. Heb jij ook een initiatief om te delen? Stuur het in via de site. www.levenismeedoen.nl

NOORTJE Smit

KLOPT HET?!

De Academische Werkplaats Leven met een verstandelijke beperking (AWVB) trekt in 2026 en 2027 het land in met de audiovisuele installatie 'Klopt het?'. Deze interactieve opstelling brengt persoonlijke verhalen en observaties uit alledaagse zorgsituaties samen, en laat zien welke dilemma's en uitdagingen daaruit naar voren komen. Steeds weer klinkt de vraag: 'Klopt het?' Het is een uitnodiging om stil te staan bij betekenisvolle relaties en bij de maatschappelijke relevantie van samenwerking tussen formele en informele zorg.

'Klopt het?' is ontwikkeld onder leiding van professor Petri Embregts in samenwerking met kunstenaar Hendrik-Jan Grievink. De installatie reist langs locaties binnen én buiten de gehandicaptenzorg. Zo wordt zichtbaar en bespreekbaar hoe ervaringskennis en de perspectieven van mensen met een verstandelijke beperking, hun naasten, zorgprofessionals en het bredere publiek kunnen bijdragen aan optimale samenwerking, inclusie en participatie. Organisaties die de tour willen ontvangen, kunnen zich bij de AWVB melden. www.awvb.nl

RONELLA Bleijenburg

DE DAAD BIJ HET WOORD: IK GA STEMMEN

credits toevoegen:
foto Aleid Denier van der Gon

Dit is mijn eerste column voor Markant. Een bijzonder moment. Toen ik werd gevraagd als nieuwe columnist, zei ik meteen ja. Dat leek spontaan, maar achteraf zie ik hoeveel er al bij mij speelde. Ik voelde hoe moe ik was van wachten. Wachten tot er iets zou veranderen. Als moeder van een kind met een beperking ben ik het gewend om voortdurend rekening te houden met iedereen rondom Benjamin: scholen, instellingen, behandelaars, zorgverleners, ambtenaren. Het werd mijn tweede natuur. Ik had begrip voor ieders belangen en ik had vooral eindeloos geduld. Maar ergens begon het te knagen. Dien ik Benjamin's belang en alles waar ik in geloof, door zo voorzichtig te blijven? Hoe lang moet ik blijven hopen dat een systeem dat goed is in rapporten schrijven over verbetering, diezelfde verbetering ook daadwerkelijk in de praktijk brengt? Wanneer mag ik zeggen dat het genoeg is? Is mijn geduld niet gewoon op? Eigenlijk weet ik het antwoord al voor de vraag werd gesteld. Daarom begin ik mijn nieuwe jaar zonder omwegen.

Ik ga de daad bij het woord voegen.

Bij Papageno zie ik regelmatig hoe groot de verschillen zijn. De ene gemeente regelt binnen weken begeleiding, muziektherapie of vervoer. Een paar kilometer verderop wachten ouders maanden op dezelfde voorziening. Ze moeten formulieren inleveren, gesprekken voeren, weer nieuwe formulieren inleveren. Alsof hun kind opeens minder hulp nodig heeft zodra je de gemeentegrens oversteekt. Het is onbegrijpelijk. En het blijft niet bij zorg. Ook toegankelijkheid, werk en participatie zijn lokaal bepaald. Gemeenten beslissen wie toegang krijgt tot een aangepaste werkplek, jobcoaching en begeleiding. Zo wordt zelfs de kans om mee te doen in de samenleving afhankelijk van je postcode. Terwijl werkgevers personeel zoeken, blijft de arbeidsparticipatie van mensen met een beperking ver achter. Een verspilling van talent waar niemand beter van wordt. Dus ja, dit jaar voeg ik daad bij het woord. Ik ga stemmen. Voor lokaal beleid dat eerlijker en vooral menselijker is.

een organisatie die zich met allerlei initiatieven en activiteiten richt op de ontwikkeling van kinderen en jongeren met autisme, opgericht door Aaltje van Zweden

Aaltje van Zweden

VERTROUW EROP DAT MENSEN ZELF HUN EIGEN VERHAAL KUNNEN VERTELLEN

Mensen met een verstandelijke beperking kunnen veel vaker zélf vertellen wat ze denken, voelen en nodig hebben, dan wordt gedacht, heeft onderzoeker **Roel Kooijmans** ontdekt. 'Ze staan te trappelen om mee te praten over wat zij nodig hebben.'

tekst **MAX** Paumen foto **UNIVERSITEIT** van Amsterdam

1 Waarom wilde je juist dit onderzoeken?

'In de praktijk zie je dat vragenlijsten om te achterhalen wat iemand denkt, voelt en nodig heeft, vaak te ingewikkeld zijn voor mensen met een lichte of matige verstandelijke beperking om zélf in te vullen. Daardoor worden antwoorden meestal opgehaald bij begeleiders, ouders of andere naasten. Niet uit onwil, maar omdat professionals denken dat cliënten het zelf niet kunnen. Mijn ervaring als psycholoog én in de cliëntenraad van Koraal-locatie De Hondsborg laat zien dat jongeren dit heel goed zelf kunnen, als je de vragen maar op een goede en eenvoudige manier stelt. Daar komt bij: mensen met een verstandelijke beperking hebben het recht om hun eigen mening te geven. Mede aangespoord door mijn promotor Xaviera Moonen wilde ik wetenschappelijk onderzoeken wat er nodig is om de mensen zelf aan het woord te laten, in plaats van te blijven varen op gevoel. Het onderzoek richt zich op de vraag hoe we ervoor kunnen zorgen dat mensen met een lichte of matige verstandelijke beperking zélf vragenlijsten kunnen invullen. Of zelf in interviews kunnen vertellen wat zij belangrijk vinden.'

2 Wat ontdekte je tijdens je onderzoek

'Een brede literatuurstudie bracht verschillende witte vlekken aan het licht. Twee daarvan heb ik verder onderzocht: beïnvloeding bij het invullen van vragenlijsten en het gebruik van plaatjes bij teksten. In de praktijk zagen we dat jongeren meer positieve antwoorden geven als ze samen met een begeleider een vragenlijst invullen. Ze vinden het dan lastig om eerlijk te zijn. Daarom is het belangrijk dat ze zoveel mogelijk zelfstandig kunnen invullen. Of hulp krijgen van iemand die ze zelf kiezen en die niet direct met hun zorg te maken heeft.

Het tweede onderwerp was het gebruik van afbeeldingen. Vaak denken we dat plaatjes helpen bij het begrijpen van teksten. Wat blijkt? Plaatjes voegen meestal weinig toe als je eenvoudige taal gebruikt. Ze kunnen zelfs verwarrend zijn, zo blijkt uit onderzoeken die we vonden. Een belangrijke tip is daarom: test altijd of een plaatje klopt bij de tekst en doe dat samen met de doelgroep.'

3 Wat is het meest verrassende inzicht?

'Voor mij persoonlijk: het inzicht dat technische verbeteringen, zoals betere vragen of mooiere instrumenten, maar een deel van het verhaal zijn. Het succes hangt veel meer af van de bereidheid van professionals om cliënten echt te betrekken. En vertrouwen te hebben dat ze kunnen vertellen wat ze vinden en voelen. Na dit onderzoek kan ik nog overtuigender zeggen: probeer het! Vraag het iedereen. Je zult verstand staan van wat mensen zelf kunnen als je het goed aanpakt.'

4 Hoe maakt jouw onderzoek verschil in de praktijk?

'We maakten een praktische handreiking over beïnvloeding bij vragenlijsten en hoe je dat zoveel mogelijk kunt voorkomen. Die handreiking verspreiden we via congressen, symposia en kennisplatforms, zodat de inzichten langzaam maar zeker de praktijk in stromen. De afgelopen jaren zijn verschillende vragenlijsten ontwikkeld waarbij mijn onderzoek of handreiking is gebruikt.

Binnen Koraal ontwikkelden we zelf twee instrumenten waar ik trots op ben. Zoals Mijn Mening, een instrument dat mensen met een verstandelijke beperking helpt om zelf aan te geven hoe zij de kwaliteit van de zorg ervaren. En ook de TIC-Y (Trauma Informed Care – Youth Evaluation). Dat is een vragenlijst voor jongeren die het leefklimaat in hun woongroep meet, vanuit hun eigen perspectief. Het doel is dat jongeren daarna zelf met hun begeleiders in gesprek gaan over de uitkomsten.

De gesprekken die daaruit ontstaan zijn waardevol. Soms ontstaat er binnen woongroepen een sfeer van wij tegen zij. Als je in gesprek gaat aan de hand van de resultaten uit de TIC-Y, dan zie je dat jongeren en begeleiders veel gemeenschappelijks hebben. Van verdeeldheid naar gedeeldheid. Het instrument helpt om samen afspraken te maken en verantwoordelijkheid te delen.'

5 Wat raakte je in de gesprekken die je voerde?

'Wat mij vooral trof, is dat iedereen vanuit goede bedoelingen handelt. Profes-

sionals die denken dat iemand iets niet zelf kan, willen vooral beschermen. Ouders zitten vaak tussen zorg en loslaten in. Maar het meest opvallend is hoe enorm graag mensen met een verstandelijke beperking zelf hun mening willen geven. In de focusgroepen die ik hield, was er niemand die niet wilde meedoen. Ze vonden het juist fantastisch dat er naar hen werd geluisterd en stonden te trappelen om mee te doen.

Tegelijkertijd zijn professionals soms onzeker: ze willen wel, maar weten niet goed hoe. Daarom is het zo belangrijk dat organisaties het belang van participatie breed uitdragen, van bestuur tot werkvloer. Mensen met een beperking zijn daarvoor de beste ambassadeurs. Wanneer zij vertellen hoe belangrijk het is dat er naar hen geluisterd wordt, maakt dat veel meer indruk dan wanneer ik dat als onderzoeker zeg.'

6 Wat hoop je dat er verandert door jouw onderzoek?

'In de kern: dat mensen met een verstandelijke beperking veel meer vertrouwen krijgen. En ook dat we allemaal beter snappen dat er verschillen zijn in begrip, perceptie en beleving. Maar dat het ene perspectief net zo waardevol is als het andere. Ook als je twijfelt aan de validiteit daarvan. Dat de mens die je onderzoekt een gelijkwaardige partner is. Dat zou ik willen stimuleren. Dichter bij elkaar komen en beter op elkaar aansluiten. Wij moeten daar moeite voor doen: de professionals. Dat is niet een kwestie dat je daarbij alle twee water bij de wijn moet doen. Nee, dat is ~~ónze~~ verantwoordelijkheid. Als mensen met een verstandelijke beperking het niet op jouw voorwaarden snappen, dan moet je je voorwaarden aanpassen.'

Roel Kooijmans – Why ask them?

It's about me! Tailoring self-report instruments to the needs, preferences, and capabilities of people with intellectual disabilities. – Proefschrift Universiteit van Amsterdam, 2025. Onder begeleiding van prof. dr. X.M.H. Moonen, prof. dr. P.E. Langdon.

ALS ZORG EINDIGT BIJ EEN POSTCODE

L

U

Enige tijd geleden ging ik op bezoek bij Gerrit. Ik interviewde hem voor mijn boek *Onzichtbaar*, nr. in derde druk waarin ik mensen met een licht verstandelijke beperking portretteer. Gerrit woont in Bergentheim. Het was zondagochtend vroeg. Zo vroeg dat er geen openbaar vervoer bleek te rijden. Een regiotaxi bracht me naar hem toe. Gerrit woont aan een kanaal. Op het water lag een flinterdje ijs. Zo koud als het buiten was, zo koud voelde zijn huis ook, vertelde Gerrit. Hij woonde er nog maar net. De zestiger Gerrit raakte een jaar eerder door een verlamming rolstoelgebonden. Het leven dat hij kende, zelfstandig en vrij, was abrupt veranderd. Gerrit vertelde met weemoed over De Krim, zijn oude dorp. Over de winkels waar hij kwam, de mensen die hem begroetten, het koor waarin hij vijftien jaar had gezongen. Over de Oranjevereniging. Het dorp had reuring en hij hoorde erbij. In zijn nieuwe woonplaats was slechts één winkeltje. Verder weinig. Terwijl hij sprak, werd één ding pijnlijk duidelijk: Gerrit was niet alleen van huis veranderd, hij was losgeraakt van een zorgvuldig opgebouwd sociaal klimaat. De zorg in het nieuwe huis is goed geregeld, maar wat zou het mooi zijn als Gerrit regelmatig terug kan naar De Krim: een rondje dorp, een praatje bij de bakker. In ons huidige zorgsysteem blijkt dat niet goed mogelijk. Met een rolstoel de taxi in is niet alleen ingewikkeld, bovendien gebonden aan beperkte financiële ruimte. Terwijl Gerrits levensgeluk er zichtbaar mee geholpen zou zijn. Veel mensen met een licht verstandelijke beperking hebben behoefte aan stabiliteit. Aan vaste gezichten. Als iets werkt, is het zonde en soms ronduit schadelijk, als het weer moet veranderen omdat systemen, financiering of postcodegrenzen anders dicteren. Zo ook het verhaal van Ans. Ze verhuisde 26 keer in haar leven. Steeds als ze net ergens wortel had geschoten, en een sociaal netwerk had opgebouwd, werd dat door het systeem weer uitgerukt. Omdat het systeem dacht dat een andere plek qua zorg beter voor haar was. Die voortdurende ontworteling bracht haar tot de rand van de afgrond. Ik dacht ook aan Marcel, die na een roerig leven, deels in de criminaliteit, werk had gevonden dat bij hem paste. Maar door een verhuizing naar een gemeente verderop moest hij ermee stoppen. Het paste niet in het systeem. Inmiddels is er een nieuwe regering aan de slag die zichzelf presenteert als een ploeg die de problemen in de samenleving fundamenteel wil aanpakken. Maar gaan ze ook werkelijk iets doen aan het postcode denken in de zorg? Blijven we moeilijk doen over iemand die in een ander dorp werkt dan waar hij woont? En zouden we niet tegen Gerrit kunnen zeggen: we zorgen dat je zo vaak mogelijk terug kan naar je oude dorp, waar je iedereen kent en waar het leven zich afspeelt dat voor jou belangrijk is? Met sjablonen, tabellen en blauwdrukken komen we er niet. Wel als we de mens volgen en daar het systeem op afstemmen.

kijk op www.vgn.nl/onzichtbaar

Boris van der Ham
VGN Voorzitter

VRIJPLAATS

In onze nieuwe rubriek Vrijplaats laten we zien hoe welkom – of juist niet – mensen met een beperking zich in de praktijk voelen. Niet in beleidsnota's, maar in beelden van onze lezers. Wat valt jou op in jouw regio, dorp, stad of op je werk? Zie je ergens een situatie die mensen met een beperking buitensluit, of juist een plek waar alles klopt en iedereen welkom is?

Pak je telefoon, leg het vast in beeld, mail het naar markant@vgn.nl en maak kans om in onze nieuwe Vrijplaats te komen.

Beste Markantredactie,

"Ik maakte deze twee foto's op de Heygraeff van Reinaerde. Het is vijftig jaar geleden dat ik daar werkte en ging weer eens een kijkje nemen. Het bleek niet erg uitnodigend om de organisatie te bezoeken. Net als vijftig jaar geleden nog steeds een slagboom en bordje verboden voor onbevoegden. De visie van de VGN en de weerbarstige praktijk..."

Hans Krober

